

[Niels Pedersen.]

udlån. Det undrer mig, hvordan staten kan vedblive at have midler til fortsat udlån til boligbyggeri, og jeg vil derfor forespørge den højtærede indenrigs- og boligminister, om han og den højtærede finansminister kan fortsætte denne udpumpning af lån, uden at staten selv skal på lånemarkedet. Ved statens udlån til boligbyggeriet ser man det mærkelige, at det er de yderste, mest risikofyldte prioriteter, der ydes til den laveste rente. Dette bevirker, at bygherrerne ikke er interesserede i at få så store kredit- og hypotekforeningslån som muligt, idet disse er dyrere at hjemtage og er til en højere rente end den efterfølgende prioritet i form af statslån.

Den billige renteydelse af statslån ved et boligbyggeri frister bygherren til at udstyre boligen med flere og dyrere indretninger; det koster jo ikke så meget i årlig ydelse at få disse goder med også.

Hvis byggeriet skulle finansieres ved lån udenom den nuværende og foreslåede statsfinansiering, ville renteydelser og afdrag på den sidste del af lånene blive større, og man ville spare, hvor der kunne spares, på boligbyggeriet. Nu er det altfor let at lade stå til — det offentlige betaler. Arkitekterne er ikke interesserede i at komme med udkast til billigere byggeri, deres honorarer beregnes jo i procent af, hvad det koster, og jo højere byggeomkostninger, jo større fortjeneste. Bygningshåndværksmestrenes interesse ligger på samme linie, også mestersalærerne beregnes i procent af udgifterne. Kan man så undre sig over, at håndværkssvendene og arbejderne også vil have lidt af den fede steg? Der er stor efterspørgsel efter bygningsarbejdere, og når der er stor efterspørgsel efter arbejdere, ja, så er det let at få mere end tariflønningen. Det giver anledning til sortbørslønninger, som naturligvis heller ikke billiggør byggeriet.

Efterspørgslen og manglen på byggeomaterialer frister dem, som fremstiller eller handler med disse, til at beregne sig al den fortjeneste, der kan fås — vi er jo alle mennesker. Hertil kommer, at den manglende konkurrence og den mindre interesse for at bygge billigt ikke har virket fremmende på den rationalisering af byggeriet, som kunne tiltrænges og sikkert med fordel realiseres.

Jeg har tidligere i det høje ting fremdraget eksempler på, hvor mange embedsmænd der skal ulejliges, inden et byggeri kan gennemføres, og hvor meget af det nu så dyre papir der skal påtegnes og udfyldes med beskrivelser og andragender. Måske

skal der også foretages rejser ind til de kontrollerende og bestemmende kontorer. Alt det fordyrer også byggeriet.

Af betænkningen, der blev afgivet af boligministeriets huslejudvalg I af 1948, fremgår den relative fordeling af byggeriets anskaffelsessum, eksklusiv kurstab, i hovedstaden i 1939 og 1948 og stigningen 1939—48. Jeg tillader mig at citere herfra.

I 1939 var grundudgiften 15 pct. af de samlede byggeomkostninger, og i 1948 var den 14 pct., en stigning på ca. 100—125 pct. Håndværkerudgiften var i 1939 77 pct. af de samlede omkostninger, i 1948 76 pct., også en stigning med 125 pct. Finansieringsomkostningerne, 3 pct. i 1939 og 5 pct. i 1948, er steget med 270 pct. Andre omkostninger udgjorde både i 1939 og i 1948 5 pct. og er i det hele steget med 125 pct. Af byggeomkostningerne gik i 1948 de 45 pct. til materialer, deraf 13 pct. til indirekte arbejds løn og 32 pct. til råvarer og avance; 24 pct. var direkte arbejds løn, og 7 pct. var mestersalærer.

Arbejds lønnens stigning siden 1939 har forøget byggeomkostningerne med 25 pct., idet timefortjenesten er blevet fordoblet. Valutaomkostningerne udgør fra 5 til 10 pct. af byggeriets anskaffelsessum. Det er godt, der ikke skal så megen udenlandsk valuta til for at opretholde og udvide byggeriet. Vi har altså, hvad der skal til, det gælder kun om at indrette os praktisk og rationelt.

Grundudgiften er, som jeg nævnte før, den samme, ca. 15 pct., i 1939 og 1948. Altså er der faktisk samme stigning i denne udgift som med hensyn til de øvrige udgiftsfaktorer. Men ingen grundejer har udrettet noget produktivt arbejde for at kunne indkassere denne merindtægt, som jo altså bliver en merudgift for byggeriet; denne stigning er samfundsskabt og bør indkasseres af samfundet. Jeg henstiller til grundskyldskommissionen at fremme og fuldende sit arbejde, så vi hurtigst muligt kan få indført fuld grundskyld; dette vil lette det dyre byggeri med mindst de 15 pct., som grundudgiften udgør af de samlede byggeomkostninger.

Byggevedtægterne kunne vist uden skade lempes, og mange steder kunne der dispenseres, så det lette selvbyggeri kunne fremmes og efterspørgslen efter lejligheder derved formindskes. Mange sommerhuse og andet let byggeri kan byde bedre boligforhold end dem, man ser i de gamle lejekarser. Skat og told på bygningsartikler må afskaffes, hvis man virkelig vil fremme byggeriet. Vi ved jo f. eks., hvorledes der på tapeter både hviler papirtold og papir-